

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MACIEJA SZPUNARA
przedstawiona w dniu 3 września 2014 r.¹

Sprawa C-375/13

**Harald Kolassa
przeciwko
Barclays Bank plc**

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Handelsgericht Wien (Austria)]

Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości — Jurysdykcja w sprawach cywilnych i handlowych — Umowy z udziałem konsumentów — Konsument zamieszkały w jednym z państw członkowskich, który kupił na rynku wtórnym u pośrednika z siedzibą w innym państwie członkowskim papiery wartościowe wyemitowane przez bank z siedzibą w trzecim państwie członkowskim — Jurysdykcja do rozpoznania powództw przeciwko bankowi emitentowi wspomnianych papierów wartościowych

I – Wprowadzenie

1. Czy bank z siedzibą w Zjednoczonym Królestwie, który wyemitował certyfikaty inwestycyjne na rynku pierwotnym w Niemczech, może być pozwany z tytułu odpowiedzialności umownej lub deliktowej przed sąd austriacki miejsca zamieszkania poszkodowanego inwestora, który nabył takie certyfikaty na rynku wtórnym? Problem ten leży u podstaw rozpatrywanego odesłania prejudycjalnego. Stronami sporu w postępowaniu głównym są Harald Kolassa i Barclays Bank plc (zwany dalej „Barclays Bank”).

2. Handelsgericht Wien (sąd handlowy w Wiedniu, Austria) zwrócił się do Trybunału z czterema pytaniami prejudycjalnymi dotyczącymi wykładni art. 5 pkt 1 lit. a), art. 5 pkt 3 i art. 15 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych².

¹ — Język oryginału: francuski.

² — Dz.U. 2001, L 12, s. 1; sprostowania: Dz.U. L 174, s. 28; Dz.U. L 311, s. 35.

3. W niniejszej opinii będę cytować wielokrotnie orzecznictwo Trybunału dotyczące Konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych³ (zwanej dalej „konwencją brukselską”), ponieważ w zakresie, w jakim rozporządzenie nr 44/2001 zastępuje konwencję brukselską, wykładnia dokonana przez Trybunał w odniesieniu do postanowień tej konwencji stosuje się również do przepisów wspomnianego rozporządzenia, jeśli postanowienia konwencji brukselskiej i przepisy rozporządzenia nr 44/2001 można uznać za równorzędne⁴.

II – Ramy prawne

A – Prawo Unii

4. Motyw 11 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i powinny zależeć zasadniczo od miejsca zamieszkania pozwanego, a tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub umowę stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania. Siedziba osób prawnych musi być zdefiniowana wprost w rozporządzeniu celem wzmocnienia przejrzystości wspólnych przepisów i uniknięcia konfliktów kompetencyjnych”.

5. Rozdział II tego rozporządzenia (art. 2–31) reguluje zasady jurysdykcji. Sekcja 1 wspomnianego rozdziału II (art. 2–4) nosi tytuł „Przepisy ogólne”. Artykuł 2 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia przewiduje, że „[z] zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego”.

6. Sekcja 2 rozdziału II (art. 5–7) wspomnianego rozporządzenia nosi tytuł „Jurysdykcja szczególna”. Zgodnie z art. 5 tego rozporządzenia:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim:

- 1) a) jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy – przed sąd miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane;
- b) w rozumieniu niniejszego przepisu – i o ile co innego nie zostało uzgodnione – miejscem wykonania zobowiązania jest:
  - w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych – miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy te zgodnie z umową zostały dostarczone albo miały zostać dostarczone;
  - w przypadku świadczenia usług – miejsce w państwie członkowskim, w którym usługi zgodnie z umową były świadczone albo miały być świadczone;
- c) jeżeli lit. b) nie ma zastosowania, wówczas stosuje się lit. a);

3 — Dz.U. 1972, L 299, s. 32. Konwencja zmieniona Konwencją z dnia 9 października 1978 r. w sprawie przystąpienia Królestwa Danii, Irlandii i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Dz.U. L 304, s. 1 i – zmienione brzmienie – s. 77), Konwencją z dnia 25 października 1982 r. w sprawie przystąpienia Republiki Greckiej (Dz.U. L 388, s. 1), Konwencją z dnia 26 maja 1989 r. w sprawie przystąpienia Królestwa Hiszpanii i Republiki Portugalii (Dz.U. L 285, s. 1) oraz Konwencją z dnia 29 listopada 1996 r. w sprawie przystąpienia Republiki Austrii, Republiki Finlandii i Królestwa Szwecji (Dz.U. 1997, C 15, s. 1).

4 — Wyrok TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).

[...]

- 3) jeżeli przedmiotem postępowania jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu – przed sąd miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę.

[...]”.

7. Artykuł 15 rozporządzenia nr 44/2001, który znajduje się w rozdziale II sekcja 4 (art. 15–17) tego rozporządzenia, stanowi w ust. 1:

„Jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia z umowy, którą zawarła osoba, konsument, w celu, który nie może być uważany za działalność zawodową lub gospodarczą tej osoby, jurysdykcję określa się na podstawie niniejszej sekcji, bez uszczerbku dla art. 4 oraz art. 5 pkt 5,

- a) jeżeli chodzi o umowę sprzedaży na raty rzeczy ruchomych; lub
- b) jeżeli chodzi o umowę pożyczki spłacanej ratami lub inną umowę kredytową, która przeznaczona jest na finansowanie kupna rzeczy tego rodzaju; lub
- c) we wszystkich innych przypadkach, gdy druga strona umowy w państwie członkowskim, na terytorium którego konsument ma miejsce zamieszkania, prowadzi działalność zawodową lub gospodarczą lub taką działalność w jakikolwiek sposób kieruje do tego państwa członkowskiego lub do kilku państw włącznie z tym państwem członkowskim, a umowa wchodzi w zakres tej działalności”.

8. Artykuł 16 ust. 1 tegoż rozporządzenia przewiduje, że „[k]onsument może wytoczyć powództwo przeciwko swemu kontrahentowi albo przed sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium ten kontrahent ma miejsce zamieszkania, albo przed sąd miejsca, w którym konsument ma miejsce zamieszkania”.

9. Artykuł 24 wspomnianego rozporządzenia, który znajduje się w rozdziale II sekcja 7 tego rozporządzenia, stanowi:

„Jeżeli sąd państwa członkowskiego nie ma jurysdykcji na podstawie innych przepisów niniejszego rozporządzenia, uzyskuje on jurysdykcję, jeżeli pozwany przed sądem tym wda się w spór. Zasada ta nie ma zastosowania, jeżeli pozwany wdaje się w spór w tym celu, aby podnieść zarzut braku jurysdykcji lub jeżeli inny sąd ma na podstawie art. 22 jurysdykcję wyłączną”.

10. Sekcja 8 rozdziału II rozporządzenia nr 44/2001, zatytułowana „Badanie jurysdykcji i dopuszczalności postępowania”, obejmuje art. 25 i 26 o następującym brzmieniu:

„Artykuł 25

Sąd państwa członkowskiego stwierdza z urzędu brak swej jurysdykcji, jeżeli wystąpiono do niego o rozpoznanie sprawy należącej na podstawie art. 22 do wyłącznej jurysdykcji sądu innego państwa członkowskiego.

Artykuł 26

1. Jeżeli pozwany, który ma miejsce zamieszkania w jednym państwie członkowskim, jest pozwany przed sąd innego państwa członkowskiego i nie wdaje się w spór, sąd z urzędu stwierdza brak swej jurysdykcji, jeżeli jego jurysdykcja nie wynika z przepisów niniejszego rozporządzenia.

2. Sąd zawiesza postępowanie do czasu ustalenia, że pozwany miał możliwość uzyskania dokumentu wszczynającego postępowanie albo dokumentu równorzędnego w czasie umożliwiającym mu przygotowanie obrony, albo że podjęte zostały wszelkie niezbędne do tego czynności.

[...]”.

B – *Prawo austriackie*

11. Paragraf 11 Kapitalmarktgesetz (ustawy o rynkach kapitałowych), w brzmieniu mającym zastosowanie do okoliczności faktycznych występujących w sprawie głównej, przewiduje w szczególności przesłanki odpowiedzialności emitenta prospektu w odniesieniu do szkody poniesionej przez inwestora, który zdał się na informacje zawarte w tym prospekcie.

12. Paragraf 26 Investmentfondsgesetz (ustawy o funduszach inwestycyjnych), w brzmieniu mającym zastosowanie do okoliczności faktycznych występujących w sprawie głównej, stanowi w szczególności, że nabywcy udziałów w zagranicznych funduszach inwestycyjnych należy przed zawarciem umowy nieodpłatnie wydać przepisy dotyczące funduszy lub statut spółki inwestycyjnej, prospekt emisyjny zagranicznej spółki inwestycyjnej oraz egzemplarz wniosku o zawarcie umowy oraz że prospekt musi zawierać wszystkie informacje mające w chwili złożenia wniosku istotne znaczenie dla oceny udziałów w zagranicznych funduszach inwestycyjnych.

III – **Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne**

13. Barclays Bank, bank z siedzibą w Londynie (Zjednoczone Królestwo), mający również oddział we Frankfurcie nad Menem (Niemcy), wyemitował certyfikaty inwestycyjne i sprzedał je inwestorom instytucjonalnym, między innymi DAB Bank AG, z siedzibą w Monachium (Niemcy). Nie doszło do żadnej sprzedaży na rzecz podmiotów indywidualnych.

14. Emisja certyfikatów nastąpiła w oparciu o podstawowy prospekt emisyjny z dnia 22 września 2005 r. oraz warunki ogólne z dnia 20 grudnia 2005 r. (wraz z załącznikami). Na wniosek Barclays Bank ten podstawowy prospekt emisyjny został również opublikowany w Austrii. Certyfikaty zostały wyemitowane w 2006 r. Wykup został ustalony na 2016 r.

15. Izbą rozliczeniową obsługującą zakup była spółka z siedzibą we Frankfurcie nad Menem w Niemczech. Także w spółce tej złożony został odcinek zbiorczy tego certyfikatu.

16. DAB Bank AG przeniósł certyfikaty na swoją spółkę zależną w Austrii, direktanlage.at AG, a ta odsprzedała je podmiotom indywidualnym, w tym H. Kolassie, zamieszkałemu w Austrii, który zainwestował pewną kwotę w te certyfikaty.

17. Za każdym razem zamówienia były składane i realizowane w imieniu zainteresowanych spółek. Spółka direktanlage.at AG wykonała zlecenie H. Kolassy zgodnie ze swoimi ogólnymi warunkami umownymi „na rachunku papierów wartościowych”, co oznacza, że zachowała jako pokrycie certyfikaty w Monachium we własnym imieniu i na rachunek swojego klienta. H. Kolassa mógł jedynie zażądać wydania certyfikatów do wysokości zdeponowanej na pokrycie, jako że przeniesienie na niego certyfikatów nie mogło nastąpić.

18. Certyfikat ucieleśnia bowiem pożyczkę przedsiębiorstwa pod postacią obligacji na okaziciela. Kwotę wykupu, a zarazem wartość certyfikatu określa się na podstawie wskaźnika obliczanego na podstawie portfela kilku funduszy celowych, tak że wartość certyfikatu jest bezpośrednio związana z tym portfelem. Wskazany portfel miał być tworzony i zarządzany przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Niemczech.

19. Osoba zarządzająca tą spółką wykorzystała wpływ wywierany przez siebie na tę spółkę do pozyskiwania nowych kapitałów dla swojego szeroko zakrojonego oszukańczego systemu piramidy finansowej. W 2011 r. została ona skazana w Niemczech na karę 10 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności za oszustwo, fałszowanie dokumentów i oszustwa podatkowe.

20. Obecnie wartość certyfikatów szacuje się na 0 EUR.

21. H. Kolassa wniósł do Handelsgericht Wien przeciwko Barclays Bank pozew, w którym podnosi roszczenia zarówno umowne (wynikające z umowy pożyczki, nabycia pożyczki oraz naruszenia przedumownych obowiązków ochrony i informowania), jak i deliktowe (wynikające z uchybień dotyczących prospektu emisyjnego i kontroli, w szczególności poprzez naruszenie Kapitalmarktgesetz i Investmentfondsgesetz). H. Kolassa twierdzi, że sądowi, do którego wniesiono powództwo, przysługuje jurysdykcja w pierwszej kolejności na mocy art. 15 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 44/2001, a posiłkowo na mocy art. 5 pkt 1 lit. a) i art. 5 pkt 3 wspomnianego rozporządzenia.

22. Barclays Bank podważa zarówno zarzuty wysunięte przez H. Kolassę, jak i jurysdykcję sądu, do którego wniesiono powództwo.

23. Biorąc pod uwagę argumenty stron oraz liczbę toczących się postępowań równoległych Handelsgericht Wien uznał za niezbędne i celowe zawieszenie postępowania i zwrócenie się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) a) [Co się tyczy] art. 15 ust. 1 rozporządzenia [nr 44/2001], czy zawarte w [tym przepisie] sformułowanie »[j]eżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia z umowy, którą zawarła osoba, konsument, w celu, który nie może być uważany za działalność zawodową lub gospodarczą tej osoby« należy interpretować w ten sposób, że
- (i) powód, który jako konsument nabył na rynku wtórnym dłużne papiery wartościowe na okaziciela, a obecnie podnosi roszczenia przeciwko emitentowi z tytułu odpowiedzialności za informacje zawarte w prospekcie emisyjnym, o naruszenie obowiązku informowania i kontroli oraz z tytułu warunków pożyczki, może powołać się na tę przesłankę uzasadniającą jurysdykcję, jeśli powód poprzez nabycie papierów wartościowych od osoby trzeciej wstąpił w sposób pośredni w stosunek umowny pomiędzy emitentem a pierwotnym subskrybentem;
  - (ii) [w przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze lit. a) ppkt (i)] powód może powołać się na jurysdykcję wynikającą z art. 15 rozporządzenia [nr 44/2001] także wówczas, gdy osoba trzecia, od której konsument zakupił dłużne papiery wartościowe na okaziciela, nabyła je uprzednio w celu, który może być uważany za działalność zawodową lub gospodarczą tej osoby, powód wstępuje zatem w stosunek umowny pożyczki w miejsce osoby niebędącej konsumentem; oraz
  - (iii) [w przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze lit. a) ppkt (i) i (ii)] powód-konsument może powołać się na jurysdykcję w sprawach konsumenckich wynikającą z art. 15 rozporządzenia [nr 44/2001] także wówczas, gdy on sam nie jest posiadaczem dłużnych papierów wartościowych, lecz jest nim niebędąca konsumentem osoba trzecia, której powód zlecił nabycie papierów wartościowych, a która na

podstawie umowy we własnym imieniu posiada powierzone jej przez powoda papiery wartościowe, a powodowi przysługuje jedynie wynikające z prawa zobowiązań roszczenie o ich wydanie?

- b) [W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze lit. a) ppkt (i)] Artykuł 15 ust. 1 rozporządzenia [nr 44/2001] uzasadnia także dla roszczeń deliktowych wynikających z nabycia pożyczki jurysdykcję dodatkową sądu, do którego wniesiono powództwo o roszczenia umowne wynikające z tego nabycia pożyczki?
- 2) a) [Co się tyczy] art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia [nr 44/2001], czy zawarte w [tym przepisie] sformułowanie »jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy« należy interpretować w ten sposób, że
- (i) powód, który jako konsument nabył na rynku wtórnym dłużne papiery wartościowe na okaziciela, a obecnie podnosi roszczenia przeciwko emitentowi z tytułu odpowiedzialności za informacje zawarte w prospekcie emisyjnym, o naruszenie obowiązku informowania i kontroli oraz z tytułu warunków pożyczki, może powołać się na tę przesłankę uzasadniającą jurysdykcję, jeśli powód poprzez nabycie papierów wartościowych od osoby trzeciej wstąpił w sposób pośredni w stosunek umowny pomiędzy emitentem a pierwotnym subskrybentem; oraz
- (ii) [w przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze lit. a) ppkt (i)] powód może powołać się na jurysdykcję wynikającą z art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia [nr 44/2001] także wówczas, gdy on sam nie jest posiadaczem dłużnych papierów wartościowych, lecz jest nim niebędąca konsumentem osoba trzecia, której powód zlecił nabycie papierów wartościowych, a która na podstawie umowy we własnym imieniu posiada powierzone jej przez powoda papiery wartościowe, a powodowi przysługuje jedynie wynikające z prawa zobowiązań roszczenie o ich wydanie?
- b) [W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie lit. a) ppkt (i)] Artykuł 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia [nr 44/2001] uzasadnia także dla roszczeń deliktowych wynikających z nabycia pożyczki jurysdykcję dodatkową sądu, do którego wniesiono powództwo o roszczenia umowne wynikające z tego nabycia pożyczki?
- 3) a) [Co się tyczy] art. 5 pkt 3 rozporządzenia [nr 44/2001], czy wynikające z prawa rynków finansowych roszczenia odszkodowawcze w związku z informacjami zawartymi w prospekcie emisyjnym i roszczenia z tytułu naruszenia obowiązków ochrony i informowania w związku z emisją dłużnych papierów wartościowych są roszczeniami wynikającymi z czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego w rozumieniu art. 5 pkt 3 rozporządzenia [nr 44/2001]?
- [W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie trzecie lit. a) akapit pierwszy] Czy dotyczy to również sytuacji, w której osoba, która sama nie jest posiadaczem dłużnych papierów wartościowych, lecz przysługuje jej jedynie wynikające z prawa zobowiązań roszczenie o ich wydanie wobec posiadacza, któremu te papiery wartościowe powierzyła, podnosi te roszczenia wobec emitenta?
- b) Czy zawarte w art. 5 pkt 3 rozporządzenia [nr 44/2001] sformułowanie »miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę« należy interpretować w ten sposób, że w przypadku nabycia papierów wartościowych na podstawie umyślnie błędnych informacji
- (i) za miejsce, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, należy uznać miejsce zamieszkania poszkodowanego, jako punkt centralny jego majątku?

- (ii) [W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie trzecie lit. b) ppkt (i)] Czy dotyczy to także sytuacji, w której zlecenie zakupu i przelew środków mogą zostać odwołane aż do chwili realizacji transakcji, a realizacja transakcji nastąpiła w pewien czas po obciążeniu konta poszkodowanego w innym państwie członkowskim?
- 4) [Co się tyczy] badania jurysdykcji i okoliczności o podwójnym znaczeniu, czy sąd w ramach badania jurysdykcji zgodnie z art. 25 i nast. rozporządzenia [nr 44/2001] zobowiązany jest przeprowadzić pełne postępowanie dowodowe w przedmiocie okoliczności, które mają znaczenie zarówno dla kwestii jurysdykcji, jak i dla istnienia podnoszonego roszczenia («okoliczności o podwójnym znaczeniu»), czy przy rozstrzyganiu o jurysdykcji może przyjąć słuszność twierdzeń strony powodowej?».

IV – Analiza

24. Sąd odsyłający zauważa, że nie stwierdził istnienia „bezpośredniego” stosunku umownego między stronami. Zwraca się o dokonanie przez Trybunał wykładni w celu określenia, do jakiej autonomicznej kategorii rozporządzenia nr 44/2001 (roszczeń umownych czy deliktowych) należy kwalifikować roszczenia podnoszone przez H. Kolassę.

A – W przedmiocie pytania pierwszego

25. Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zwraca się w istocie do Trybunału o rozstrzygnięcie, czy w sprawie takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym spełnione są przesłanki art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001, czego konsekwencją byłaby możliwość wniesienia przez H. Kolassę powództwa w Austrii przeciwko Barclays Bank na mocy art. 16 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001.

26. W celu określenia jurysdykcji na podstawie art. 15 ust. 1 tego rozporządzenia muszą być spełnione trzy przesłanki. Po pierwsze, musi chodzić o konsumenta, to znaczy osobę nieprowadzącą działalności zawodowej lub gospodarczej⁵; po drugie, uprawnienie do wytoczenia powództwa musi być związane z umową konsumencką zawartą pomiędzy konsumentem a osobą, która prowadzi działalność zawodową lub gospodarczą; wreszcie, po trzecie, umowa taka musi należeć do jednej z kategorii, o których mowa w art. 15 ust. 1 lit. a)–c) wspomnianego rozporządzenia.

27. Sąd odsyłający nie wyszczególnia, która z trzech możliwości wymienionych w art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 może mieć zastosowanie [lit. a), b) czy c)]. Moim zdaniem może chodzić tylko o możliwość określoną we wspomnianej lit. c), określającą, że druga strona umowy prowadząca działalność zawodową lub gospodarczą musi ją prowadzić w państwie członkowskim, na terytorium którego konsument ma miejsce zamieszkania, lub w jakikolwiek sposób ją kierować do tego państwa członkowskiego lub do kilku państw włącznie z tym państwem członkowskim, a umowa ta musi wchodzić w zakres tej działalności. Należy wykluczyć zastosowanie przepisów jurysdykcyjnych wynikających z art. 15 ust. 1 lit. a) (sprzedaż na raty rzeczy ruchomych) i b) (umowa pożyczki spłacanej ratami lub inna umowa kredytowa, która przeznaczona jest do finansowania kupna rzeczy tego rodzaju) rozporządzenia nr 44/2001 z tej prostej przyczyny, że certyfikaty nie stanowią rzeczy ruchomych w rozumieniu wspomnianego art. 15 ust. 1 lit. a) i b).

28. W niniejszej sprawie wydają się spełnione przesłanki pierwsza i trzecia. H. Kolassa występował w charakterze konsumenta, gdyż rozpatrywana transakcja nie jest objęta jego działalnością zawodową lub gospodarczą. Ponadto prospekt dotyczący rozpatrywanego certyfikatu został opublikowany w Austrii, a Barclays Bank kierował wtedy swoją działalność do tego państwa członkowskiego w rozumieniu art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001.

5 — Zobacz w szczególności wyrok Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).

29. Czy jednak mamy do czynienia z „umow[ą] lub roszczenia[mi] z umowy, którą [zawarł konsument]”? To jest kluczowy element pytania pierwszego.

30. Według rządu niderlandzkiego z okoliczności opisanych przez sąd odsyłający można wywieść, że H. Kolassa i Barclays Bank rzeczywiście względem siebie zaciągnęli zobowiązania. Ściślej mówiąc, argumentacja rządu niderlandzkiego kształtuje się w ten sposób, że Barclays Bank ma obowiązek zwrotu pożyczki obligacyjnej H. Kolassie z uwzględnieniem sposobu obliczania opisanego w prospekcie. Obowiązkiem tego ostatniego jest uiszczenie ceny obligacji. Wprawdzie H. Kolassie nie zostaje wydany przez powiernika certyfikat i nabywa on tylko uprawnienie do uzyskania dokumentu na okaziciela, niemniej jednak certyfikat ten ucieleśnia uprawnienie konsumenta do uzyskania wypłaty określonej kwoty od Barclays Bank. Barclays Bank ma zatem dług wobec tego, kto kupił obligację, nawet jeśli certyfikat zgodnie z ogólnymi warunkami umownymi powiernika pozostaje u niego w depozycie. Oznacza to, że H. Kolassa powinien w każdym razie być uznawany za posiadacza obligacji w ekonomicznym rozumieniu tego terminu.

31. Ze swojej strony H. Kolassa dodaje, że skoro art. 15 rozporządzenia nr 44/2001 ma na celu ochronę konsumenta, artykuł ten powinien podlegać szerokiej wykładni.

32. Ta linia argumentacji mnie nie przekonuje.

33. Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że pojęcia zastosowane w rozporządzeniu nr 44/2001, a zwłaszcza pojęcia znajdujące się w art. 15 ust. 1 tego rozporządzenia, powinny być interpretowane w sposób autonomiczny, głównie poprzez odwołanie się do systematyki i celów wspomnianego rozporządzenia, tak aby zapewnić jego jednolite stosowanie we wszystkich państwach członkowskich⁶. Pojęcie „umow[y] lub roszcze[ni] z umowy, którą [zawarł konsument]” jest zaś niezależne od kwalifikacji w prawie krajowym.

34. Według orzecznictwa Trybunału na podstawie samego brzmienia zarówno zdania wprowadzającego art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001, jak i art. 15 ust. 1 lit. c), przepis ten wymaga by „umowa” była „zawarta” przez konsumenta z osobą wykonującą działalność gospodarczą lub zawodową⁷. Tezę taką potwierdza ponadto w wersji francuskiej tytuł sekcji 4 rozdziału II tego rozporządzenia, do której należy art. 15, brzmiący „Compétence en matière de contrats conclus [⁸] par les consommateurs” – „Jurysdykcja w sprawach dotyczących umów zawartych przez konsumentów”⁹.

35. Jestem zdania, że nie doszło do *zawarcia* umowy w rozumieniu art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 i że tym samym artykuł ten nie ma zastosowania do przypadku takiego jak w niniejszej sprawie.

36. Oczywiście H. Kolassa, jako konsument austriacki, miał zamiar uczestniczenia w dokonywanej przez Barclays Bank w charakterze angielskiej spółki-emitenta inwestycji, która była reklamowana w Austrii za pomocą konkretnego prospektu emisyjnego. Twierdzi on, że bank, z którym zawarł umowę, direktanlage.at AG, nie przyjął na siebie żadnego ryzyka gospodarczego.

37. Jednakże stwierdzenie to nie może stanowić podstawy dla wniosku, że istniała umowa pomiędzy H. Kolassą a Barclays Bank.

6 — Zobacz podobnie wyroki: Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, pkt 33); Pammer i Hotel Alpenhof (C-585/08 i C-144/09, EU:C:2010:740, pkt 55); Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, pkt 28); a także Česká spořitelna (EU:C:2013:165, pkt 25).

7 — Wyrok Ilsinger (C-180/06, EU:C:2009:303, pkt 53).

8 — Wyróżnienie moje.

9 — Wyrok Ilsinger (EU:C:2009:303, pkt 53).

38. Jedyną umową zawartą przez H. Kolassę była umowa zawarta ze spółką direktanlage.at AG. Jestem świadomy, że na mocy mającego zastosowanie prawa krajowego Barclays Bank ma pewne zobowiązania wobec H. Kolassy¹⁰. Jednakże zobowiązania te nie wynikają z zawarcia umowy między H. Kolassą a spółką direktanlage.at AG.

39. Nie widzę także powodu, by na podstawie tego, że wymagana byłaby ochrona konsumenta jako strony słabszej, przyjąć szerszą lub bardziej „ekonomiczną” wykładnię art. 15 rozporządzenia nr 44/2001, która byłaby sprzeczna z brzmieniem tego przepisu.

40. Artykuł 15 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi odstępstwo zarówno od ogólnego przepisu jurysdykcyjnego ustanowionego w art. 2 ust. 1 tego rozporządzenia, przyznającego właściwość sądom państwa członkowskiego, na terytorium którego pozwany ma miejsce zamieszkania, jak i od szczególnego przepisu jurysdykcyjnego w dziedzinie umów lub roszczeń wynikających z umowy ustanowionego w art. 5 pkt 1 tegoż rozporządzenia, zgodnie z którym sądem właściwym jest sąd miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane¹¹.

41. W tym względzie, nawet jeśli art. 15 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 44/2001 ma na celu ochronę konsumentów, nie oznacza to wszak, że ochrona ta jest bezwzględna¹². Przepis ten jest zredagowany w sposób wyraźny i wyważa interesy konsumenta i interesy osoby, która prowadzi działalność zawodową lub gospodarczą. Jako że stanowi on wyjątek od normy ogólnej, przepis ten musi być interpretowany ściśle¹³.

42. Głównym celem rozporządzenia nr 44/2001 jest zapewnienie pewności prawa w dziedzinie określania jurysdykcji w ramach rynku wewnętrznego. Motyw 11 wspomnianego rozporządzenia stanowi zatem, że przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne.

43. Uznanie w sytuacji takiej jak rozpatrywana w niniejszej sprawie jurysdykcji opartej na łączniku miejsca zamieszkania konsumenta byłoby sprzeczne z takim postulatem przewidywalności.

44. Proponuję, aby Trybunał nie odchodził od jasnego brzmienia art. 15 rozporządzenia nr 44/2001 oraz jego racji bytu w systematyce wspomnianego rozporządzenia na rzecz przyjęcia „gospodarczego” podejścia w celu ochrony konsumenta. To na prawodawcy Unii ciążyłby obowiązek podjęcia tego rodzaju działania, gdyby stwierdził taką potrzebę¹⁴.

45. W rezultacie proponuję, aby Trybunał odpowiedział na pytanie pierwsze, iż art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że wymaga on zawarcia umowy pomiędzy stronami sporu. Gdy konsument nabył certyfikat ucieleśniający pożyczkę przedsiębiorstwa pod postacią obligacji na okaziciela nie od emitenta tego certyfikatu, lecz od osoby trzeciej, która sama uzyskała go od emitenta, nie doszło do zawarcia umowy między konsumentem a emitentem certyfikatu.

10 — Przedstawiciel Barclays Bank stwierdził w toku rozprawy, że rozpatrywany certyfikat podlega niemieckiemu prawu cywilnemu. Chodzi tu o papier wartościowy na okaziciela według przepisów § 793 i nast. Bürgerliches Gesetzbuch (niemieckiego kodeksu cywilnego). Taki papier wartościowy dawałby H. Kolassie pewne prawa, takie jak prawo do uzyskania spłaty wraz z nadejściem terminu zapadalności. Prawa te są określone ustawą i nie wynikają ze stosunku umownego.

11 — Wyroki: Pammer i Hotel Alpenhof (EU:C:2010:740, pkt 53); a także Mühlleitner (EU:C:2012:542, pkt 26).

12 — Wyroki: Pammer i Hotel Alpenhof (EU:C:2010:740, pkt 70); a także Mühlleitner (EU:C:2012:542, pkt 33).

13 — Zobacz wyrok Mühlleitner (EU:C:2012:542, pkt 27).

14 — W odniesieniu do prób wzmocnienia ochrony inwestora (konsumenta) zob. J. von Hein, Verstärkung des Kapitalanlegerschutzes: Das Europäische Zivilprozessrecht auf dem Prüfstand, *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 2011, s. 369–373, a w szczególności s. 372.

B – W przedmiocie pytania drugiego

46. W ramach pytania drugiego sąd odsyłający stawia w istocie te same pytania co pytania przelalizowane do tej pory, lecz tym razem odnosząc się do przepisu art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001, zgodnie z którym „jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy”, osoba może być pozwana przed sąd miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane.

47. W swoim pytaniu sąd odsyłający wydaje się wychodzić z założenia, że poszkodowana osoba *wstąpiła* w stosunek umowny pomiędzy emitentem a pierwotnym subskrybentem. Gdyby sąd odsyłający stwierdził, że H. Kolassa wstąpił w miejsce wspomnianego subskrybenta w ten sposób, że *przejął wszystkie prawa i obowiązki* spółki *direktanlage.at AG* i stał się na tej podstawie stroną umowy zawartej z Barclays Bank, chodziłoby moim zdaniem o „umow[ę] lub roszczenia wynikające z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001. W poniżej przedstawionej analizie zakładam, że tak nie jest, skoro sąd odsyłający sam stwierdza we własnych rozważaniach leżących u podstawy odesłania prejudycjalnego, że H. Kolassa nie jest związany umownie z Barclays Bank na podstawie ogólnych przepisów austriackiego prawa cywilnego.

48. Zarówno Trybunał, jak i doktryna¹⁵ interpretują w odmienny sposób pojęcia umowy ujęte, odpowiednio, w art. 15 i art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001.

49. Co się tyczy wspomnianego art. 5 pkt 1, Trybunał interpretuje w sposób autonomiczny i szeroki pojęcie „umowy lub roszczeń wynikających z umowy”¹⁶. W szczególności artykuł ten nie wymaga według Trybunału *zawarcia* umowy¹⁷. Określenie zobowiązania umownego jest jednakże niezbędne do zastosowania wspomnianego przepisu, skoro jurysdykcja na mocy tego przepisu zostaje ustalona w zależności od miejsca, gdzie zobowiązanie umowne zostało wykonane albo miało być wykonane.

50. Zgodnie z orzecnictwem utrwalonym od wyroku *Handte*¹⁸ sformułowanie „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001¹⁹ nie może być rozumiane jako obejmujące sytuację, w której brak jest zobowiązania dobrowolnie przyjętego przez jedną stronę wobec drugiej. W sprawie tej chodziło o łańcuch dotyczących towarów umów międzynarodowych, w których zobowiązania umowne stron różniły się w ramach poszczególnych umów w taki sposób, że uprawnienia umowne, na które mógł się powołać późniejszy nabywca wobec swojego bezpośredniego sprzedawcy, niekoniecznie były takie same jak te, które producent zaakceptował w swoich stosunkach z pierwszym kupującym²⁰.

51. W niniejszym przypadku transakcje między różnymi stronami jest trudniej skategoryzować. Jednakże, tak jak w sprawie, w której zapadł wyrok *Handte* (EU:C:1992:268), występuje tutaj łańcuch umów i nie można uznać, że pomiędzy H. Kolassą a Barclays Bank istnieje „zobowiązanie dobrowolnie przyjęte przez jedną stronę wobec drugiej”.

52. Z orzecnictwa tego wynika, że pomiędzy H. Kolassą a Barclays Bank nie ma więzi umownej w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001.

15 — Zobacz na przykład J. Kropholler, J. von Hein, *Europäisches Zivilprozessrecht*, 9. Aufl., Frankfurt am Main, Verlag Recht und Wirtschaft 2011, art. 5 EuGVO, pkt 6; R. Geimer, *Europäisches Zivilverfahrensrecht*, 3. Aufl., München, Verlag C.H. Beck 2010, art. 5 EuGVVO, pkt 24; I. Bach, Was ist wo Vertrag und was wo nicht?, *Internationales Handelsrecht*, 2010, s. 17–25, a w szczególności s. 23.

16 — Wyrok Engler (EU:C:2005:33, pkt 33, 48). W wyroku tym Trybunał odnosi się do opinii rzecznika generalnego F.G. Jacobsa, zgodnie z którą takie podejście wydaje się odzwierciedlać dorozumianą intencję sformułowania użytego w różnych wersjach językowych tego przepisu, sformułowania zdecydowanie szerszego niż sformułowanie zawarte w art. 15 rozporządzenia nr 44/2001. Zobacz opinia rzecznika generalnego F.G. Jacobsa w sprawie Engler (C-27/02, EU:C:2004:414, pkt 38).

17 — Wyroki: Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, pkt 22); Česká spořitelna (EU:C:2013:165, pkt 46).

18 — C-26/91, EU:C:1992:268, pkt 15. Zobacz także wyrok OTP Bank (C-519/12, EU:C:2013:674, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).

19 — Należy uściślić, że w wyroku *Handte* (EU:C:1992:268) Trybunał dokonał wykładni art. 5 pkt 1 konwencji brukselskiej.

20 — Wyrok *Handte* (EU:C:1992:268, pkt 17).

53. Chciałbym powtórzyć, że jak podkreślił sąd odsyłający, na mocy mającego zastosowanie prawa krajowego Barclays Bank ma pewne zobowiązania wobec H. Kolassy. Jednakże zobowiązania te nie mają charakteru umownego w rozumieniu wyżej przytoczonego przepisu.

54. W rezultacie proponuję, aby Trybunał odpowiedział na pytanie drugie, iż art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że wymaga on stosunku umownego w rozumieniu zobowiązania dobrowolnie przyjętego przez jedną stronę wobec drugiej. Stosunek taki nie istnieje w sytuacji, w której podmiot indywidualny nabył certyfikat ucieleśniający pożyczkę w postaci obligacji na okaziciela nie od emitenta tego certyfikatu, lecz od osoby trzeciej, która sama uzyskała go od emitenta.

C – W przedmiocie pytania trzeciego

55. Przedmiotem pytania trzeciego jest przepis jurysdykcji szczególnej ujęty w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001. Sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy powództwo opierające się na okoliczności, że prospekt informujący o przedsięwzięciu ma jakoby charakter niepełny lub mało jasny, oraz na domniemanym braku kontroli nad zarządzaniem funduszami służącymi za podstawę wyceniania certyfikatów, może zostać zakwalifikowane jako powództwo, którego przedmiotem jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu w rozumieniu art. 5 pkt 3 wspomnianego rozporządzenia.

56. Główny powód ujęty w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 przepisu jurysdykcji specjalnej zasada się według utrwalonego orzecznictwa Trybunału na istnieniu łącznika wynikającego ze szczególnie ścisłego związku pomiędzy roszczeniem a sądem miejsca, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, który uzasadnia przyznanie jurysdykcji temu sądowi ze względu na prawidłowe administrowanie wymiarem sprawiedliwości oraz sprawną organizację postępowania²¹. W istocie sąd miejsca, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, jest zwykle predestynowany do orzeczenia w sprawie, w szczególności z powodu bliskości względem sporu i łatwości w przeprowadzeniu postępowania dowodowego²².

57. W pierwszej kolejności sąd odsyłający pragnie się dowiedzieć, czy wynikające z prawa rynków finansowych roszczenia odszkodowawcze w związku z informacjami zawartymi w prospekcie emisyjnym i roszczenia z tytułu naruszenia obowiązków ochrony i informowania w związku z emisją dłużnych papierów wartościowych są „roszczeniami wynikającymi z czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego” w rozumieniu art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001.

58. Oczywiście jest, że na to pytanie częściowe należy odpowiedzieć twierdząco. Przede wszystkim pojęcie to – autonomiczne – obejmuje wszelkie powództwa zmierzające do ustalenia odpowiedzialności pozwanego, które nie odnoszą się do umowy lub roszczeń wynikających z umowy w rozumieniu art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001²³. Artykuł 5 pkt 3 tego rozporządzenia nie wyklucza zaś sam w sobie pewnych dziedzin. Potwierdza to doktryna, podkreślając, że artykuł ten co do zasady ma zastosowanie do szkód poniesionych przez inwestorów²⁴, a w szczególności do odpowiedzialności za informacje zawarte w prospekcie emisyjnym²⁵.

21 — Zobacz wyrok Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).

22 — Ibidem (pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).

23 — Zobacz wyroki: Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, pkt 17, 18); a także Engler (EU:C:2005:33, pkt 29).

24 — Wyrok Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364).

25 — Zobacz w szczególności G. Bachmann, Die internationale Zuständigkeit für Klagen wegen fehlerhafter Kapitalmarktinformation, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, 27 (2007), s. 77–86, a w szczególności s. 81; J. Kropholler, J. von Hein, op.cit., pkt 74.

59. Co się tyczy określenia miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę, sąd odsyłający zastanawia się, czy za miejsce, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, należy uznać miejsce zamieszkania poszkodowanego, jako punkt centralny jego majątku, czyli miejsce położone w Austrii.

60. Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że w przypadku gdy miejsce zdarzenia mogącego wywołać odpowiedzialność odszkodowawczą z tytułu popełnienia czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego nie jest miejscem, w którym wystąpiła spowodowana przez to zdarzenie szkoda, wyrażenie „miejsce, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę” może obejmować dwa różne miejsca, mianowicie miejsce wystąpienia szkody²⁶ oraz miejsce zdarzenia²⁷ powodującego powstanie szkody²⁸.

61. Ponadto w wyroku Kronhofer (EU:C:2004:364) Trybunał orzekł, iż art. 5 pkt 3 konwencji brukselskiej należy interpretować w ten sposób, że wyrażenie „miejsce, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę” nie oznacza miejsca zamieszkania powoda, w którym znajduje się „ośrodek jego interesów majątkowych”, *wyłącznie z tego powodu*, że tam poniósł on szkodę finansową w wyniku utraty składników jego majątku, która miała miejsce w innym umawiającym się państwie²⁹. Co się tyczy tej jurysdykcji specjalnej określonej we wspomnianym art. 5 pkt 3, Trybunał podążył za opinią rzecznika generalnego F.G. Légera w tej sprawie, który stwierdził, że żadne okoliczności nie uzasadniają przyznania jurysdykcji sądom innego umawiającego się państwa niż to, na którego terytorium umiejscowione są zarówno zdarzenie wywołujące szkodę, jak i wystąpienie szkody, czyli wszystkie przesłanki warunkujące ustalenie odpowiedzialności³⁰. Takie przyznanie jurysdykcji nie odpowiadałoby żadnej obiektywnej potrzebie z punktu widzenia postępowania dowodowego lub organizacji procesu³¹.

62. Z tego względu powstaje pytanie, jakie przesłanki w niniejszej sprawie warunkują ustalenie ewentualnej odpowiedzialności.

63. Nawet jeśli okoliczności wymienione w postanowieniu odsyłającym nie dają wystarczająco konkretnych wskazówek, aby usunąć jakiegokolwiek wątpliwości w odniesieniu do określenia miejsca wystąpienia szkody, widać jednak wyraźnie, że okoliczności niniejszej sprawy nie da się porównać do okoliczności sprawy, w której zapadł wyrok Kronhofer (EU:C:2004:364). Dla przypomnienia: w tej ostatniej sprawie powód w postępowaniu głównym, R. Kronhofer, zamieszkały w Austrii, zawarł telefonicznie umowę opcyjną zakupu akcji i przelał z tego tytułu należną kwotę na konto inwestycyjne w Niemczech.

64. Natomiast w niniejszej sprawie Barclays Bank opublikował prospekt emisyjny w Austrii. Stanowi to wskazówkę w odniesieniu do zdarzenia wywołującego szkodę, które może uzasadniać jurysdykcję na mocy art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001.

65. Moim zdaniem, gdy prospekt emisyjny jest publikowany w jednym lub kilku państwach członkowskich, w każdym przypadku może chodzić o zdarzenie wywołujące szkodę, które może uzasadniać jurysdykcję na mocy art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001.

26 — Zwane „Erfolgsort” w doktrynie niemieckiej i „miejscem wystąpienia szkody” w doktrynie polskiej.

27 — Zwane „Handlungsort” w doktrynie niemieckiej i „miejscem powstania zdarzenia powodującego szkodę” w doktrynie polskiej.

28 — Wyroki: Bier (21/76, EU:C:1976:166, pkt 24); Zuid-Chemie (EU:C:2009:475, pkt 23); Kainz (C-45/13, EU:C:2014:7, pkt 23).

29 — Wyrok Kronhofer (EU:C:2004:364, pkt 21).

30 — Zobacz opinia rzecznika generalnego P. Légera w sprawie Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:24, pkt 46).

31 — Wyrok Kronhofer (EU:C:2004:364, pkt 18).

66. W tym kontekście skłaniam się – jak w swoich uwagach sugeruje Komisja – do odniesienia się do wyroku *Shevill i in.*³², w którym Trybunał dokonał wykładni określenia „miejsce, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę” w ten sposób, że w przypadku zniesławienia za pośrednictwem artykułu prasowego rozpowszechnianego w kilku umawiających się państwach poszkodowany mógł także wnieść przeciwko wydawcy powództwo odszkodowawcze przed sądami każdego państwa, w którym publikacja została rozpowszechniona i w którym, jak utrzymywał poszkodowany, naruszone zostało jego dobre imię, przy czym powództwo to jest ograniczone do szkód poniesionych w państwie, w którym ma siedzibę sąd rozpoznający sprawę. Koncepcja ta została potwierdzona w wyroku *eDate Advertising i in.*³³.

67. Z tego względu proponuję, aby Trybunał odpowiedział na pytanie trzecie, iż art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że odnosi się on do wszelkich powództw zmierzających do ustalenia odpowiedzialności pozwanego, które nie są związane z umową lub roszczeniami wynikającymi z umowy w rozumieniu art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001. Ten pierwszy przepis obejmuje odpowiedzialność ustawową za informacje zawarte w prospekcie emisyjnym. „Miejsce, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę” w rozumieniu art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono miejsce zamieszkania posiadacza certyfikatów, jeśli źródłem szkody finansowej jest publikacja prospektu w państwie członkowskim miejsca zamieszkania posiadacza.

D – W przedmiocie pytania czwartego

68. Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy w ramach badania jurysdykcji jest zobowiązany przeprowadzić pełne postępowanie dowodowe, czy też może przyjąć słuszność twierdzeń samej strony powodowej w postępowaniu głównym.

69. Przede wszystkim należy przypomnieć, że jurysdykcję sądu określa się na podstawie autonomicznych przepisów rozporządzenia nr 44/2001, podczas gdy istotę sprawy rozstrzyga się według właściwego prawa krajowego, określonego na podstawie norm kolizyjnych dotyczących zobowiązań umownych³⁴ lub pozaumownych³⁵.

70. Sąd odsyłający nie wyjaśnia powodu, dla którego odnosi się do art. 25 i 26 rozporządzenia nr 44/2001. Moim zdaniem artykuły te nie mają związku z zadaniem pytaniem. Zgodnie z jego brzmieniem wspomniany art. 25 odnosi się jedynie do wyłącznej jurysdykcji na podstawie art. 22 rozporządzenia nr 44/2001.

71. Kwestia zakresu badania powstaje w odniesieniu do wszystkich przepisów jurysdykcyjnych rozporządzenia nr 44/2001.

72. Wydaje mi się, że dotychczasowe orzecznictwo udziela nam już kilku wskazówek umożliwiających odpowiedź na to pytanie, wskazówek, które zostały już także wyszczególnione w postanowieniu odsyłającym.

73. Rozporządzenie nr 44/2001 nie uściśla zakresu obowiązku kontroli ciążącego na sądzie krajowym podczas badania jurysdykcji. Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że konwencja brukselska miała na celu nie ujednolicenie przepisów postępowania umawiających się państw, lecz rozdział jurysdykcji dla celów rozstrzygania sporów w sprawach cywilnych i handlowych w stosunkach między umawiającymi

32 — C-68/93, EU:C:1995:61, pkt 33.

33 — C-509/09 i C-161/10, EU:C:2011:685, pkt 52.

34 — Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) (Dz.U. L 177, s. 6).

35 — Rozporządzenie (WE) nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (Rzym II) (Dz.U. L 199, s. 40).

się państwami oraz ułatwienie wykonywania orzeczeń sądowych³⁶. Z utrwalonego orzecznictwa wynika również, że co się tyczy przepisów postępowania, należy odnieść się do właściwych przepisów krajowych stosowanych przez sąd rozpoznający sprawę, z zastrzeżeniem, by stosowanie tych przepisów nie niweczyło skuteczności konwencji brukselskiej³⁷.

74. To dlatego Trybunał orzekł, że powód korzysta z jurysdykcji opartej na łączniku miejsca wykonania umowy zgodnie z art. 5 ust. 1 konwencji brukselskiej, nawet jeśli pomiędzy stronami sporne jest zawarcie umowy, która leży u podstaw powództwa³⁸. Trybunał uściślił również, że jest zgodne z postulatami pewności prawa, by rozpoznający sprawę sąd krajowy mógł w łatwy sposób orzec w przedmiocie swojej jurysdykcji na podstawie przepisów wspomnianej konwencji bez konieczności przeprowadzania badania sprawy co do istoty³⁹.

75. Niedawno Trybunał uznał, że na etapie sprawdzania jurysdykcji międzynarodowej sąd rozpoznający sprawę nie dokonuje oceny ani dopuszczalności, ani zasadności powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego lub prawa według przepisów prawa krajowego, ale jedynie ustala łączniki z państwem sądu uzasadniające jego jurysdykcję na mocy art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001⁴⁰. Trybunał również uznał, że dla celów stosowania art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 sąd rozpoznający sprawę może uważać za ustalone – jedynie na potrzeby zweryfikowania swojej jurysdykcji na podstawie tego przepisu – uprawdopodobnione twierdzenia powoda dotyczące warunków odpowiedzialności za czyny niedozwolone lub podobne⁴¹.

76. W świetle powyższego w celu ustalenia swojej jurysdykcji sąd, który ma rozstrzygnąć spór, nie może – jak sąd odsyłający wydaje się proponować – oprzeć się wyłącznie na okolicznościach podnoszonych przez stronę powodową. W celu zagwarantowania skuteczności rozporządzenia nr 44/2001 musi on oprzeć się na wszystkich okolicznościach, którymi dysponuje.

77. W tym kontekście uważam, że art. 24 rozporządzenia nr 44/2001 byłby pozbawiony wartości normatywnej, gdyby strona pozwana nie miała możliwości przedstawienia argumentów dotyczących jurysdykcji sądu, do którego wniesiono powództwo. Przepis ten w istocie przewiduje wyraźnie możliwość przedstawienia przez stronę pozwaną swojej argumentacji w odniesieniu do jurysdykcji.

78. Przy tym sąd rozpoznający sprawę nie może przeciągać badania jurysdykcji wskutek prowadzenia postępowania dowodowego. Powinien dokonać oceny swojej jurysdykcji *prima facie*.

79. Zatem w moim przekonaniu sprzeczne ze skutecznością rozporządzenia nr 44/2001 są krajowe przepisy procesowe, takie jak opisane przez sąd odsyłający, które przewidują, że sąd, do którego wniesiono powództwo, musi się jedynie upewnić co do tego, czy twierdzenia strony powodowej wydają się uzasadnione, bez uwzględniania w odpowiednim przypadku okoliczności przywołanych przez stronę pozwaną.

80. Z tego względu proponuję, aby Trybunał odpowiedział na pytanie czwarte, że aby określić swoją jurysdykcję na podstawie przepisów rozporządzenia nr 44/2001, sąd, do którego wniesiono sprawę, musi w ramach kontroli *prima facie* dokonać oceny wszystkich okoliczności, którymi dysponuje, w tym w odpowiednim przypadku okoliczności przywołanych przez stronę pozwaną.

36 — Zobacz w tym względzie wyroki: *Shevill i in.* (EU:C:1995:61, pkt 35); *Italian Leather* (C-80/00, EU:C:2002:342, pkt 43); a także *DFDS Torline* (C-18/02, EU:C:2004:74, pkt 23).

37 — Wyroki: *Hagen* (C-365/88, EU:C:1990:203, pkt 19, 20); a także *Shevill i in.* (EU:C:1995:61, pkt 36).

38 — Wyrok *Effer* (38/81, EU:C:1982:79, pkt 8).

39 — Wyrok *Benincasa* (C-269/95, EU:C:1997:337, pkt 27).

40 — Wyrok *Folien Fischer i Fofitec* (C-133/11, EU:C:2012:664, pkt 50).

41 — Wyrok *Hi Hotel HCF* (C-387/12, EU:C:2014:215, pkt 20).

V – Wnioski

81. W świetle całości powyższych rozważań proponuję, aby Trybunał udzielił następujących odpowiedzi na pytania zadane przez Handelsgericht Wien:

- 1) Artykuł 15 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że wymaga on zawarcia umowy pomiędzy stronami sporu. Gdy konsument nabył certyfikat ucieleśniający pożyczkę przedsiębiorstwa pod postacią obligacji na okaziciela nie od emitenta tego certyfikatu, lecz od osoby trzeciej, która sama uzyskała go od emitenta, nie doszło do zawarcia umowy między konsumentem a emitentem certyfikatu.
- 2) Artykuł 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że wymaga on stosunku umownego w rozumieniu zobowiązania dobrowolnie przyjętego przez jedną stronę wobec drugiej. Stosunek taki nie istnieje w sytuacji, w której podmiot indywidualny nabył certyfikat ucieleśniający pożyczkę w postaci obligacji na okaziciela nie od emitenta tego certyfikatu, lecz od osoby trzeciej, która sama uzyskała go od emitenta.
- 3) Artykuł 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że odnosi się on do wszelkich powództw zmierzających do ustalenia odpowiedzialności pozwanego, które nie są związane z umową lub roszczeniami wynikającymi z umowy w rozumieniu art. 5 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001. Ten pierwszy przepis obejmuje odpowiedzialność ustawową za informacje zawarte w prospekcie emisyjnym. „Miejsce, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę” w rozumieniu art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono miejsce zamieszkania posiadacza certyfikatów, jeśli źródłem szkody finansowej jest publikacja prospektu w państwie członkowskim miejsca zamieszkania posiadacza.
- 4) Aby określić swoją jurysdykcję na podstawie przepisów rozporządzenia nr 44/2001, sąd, do którego wniesiono sprawę, musi w ramach kontroli prima facie dokonać oceny wszystkich okoliczności, którymi dysponuje, w tym w odpowiednim przypadku okoliczności przywołanych przez stronę pozwaną.